ROK IX

№ 12

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 CZERWCA 1934 R.

ACHEMA VII W KOLONJI

Wystawa aparatury chemicznej —Achema— ma ustaloną opinję w kołach chemicznych zarówno Niemiec, jak zagranicy, co do bardzo pożytecznej roli, jaką spełnia. Dlatego też zwiedzający tegoroczną Achemę (Kolonja, 18—27 maja) nietyle szukali potwierdzenia tej opinji, ile interesowali się, jak na tym odcinku działalności chemicznej odbiły się głębokie zmiany wewnętrzno-polityczne, którym podległy Niemcy w roku 1933.

Rezultat tegorocznej Achemy w porównaniu z poprzednią, odbytą we Frankfurcie n/M. w 1930, zdaje się być wypadkową dwuch sił: gnębiącego Niemcy kryzysu gospodarczego, specjalnie dotkliwego dla niemieckiego przemysłu chemicznego, tak bardzo zależnego od handlu zagranicznego i „der Wille", jaka przeniknęła wszystkie dziedziny Niemiec. Jeżeli sądzić z ilości wystawców (około 300 wobec 350 we Frankfurcie) kryzys jest silniejszy od czynników, zmierzających do potęgi nowych Niemiec, jednak naogół Achema VII robiła korzystniejsze wrażenie, niż jej poprzedniczka frankfurcka. Przyczyniało się do tego korzystne położenie terenów wystawowych nad Renem, naprzeciwko wspaniałej katedry kolońskiej, jak również wysokie i przestronne hale wystawowe, znacznie korzystniejsze pod tym względem od frankfurckich. Ponadto, wystawcy włożyli maximum staranności w przygotowanie stoisk i eksponatów, co niewątpliwie było rezultatem nacisku zgóry i ogólnych nastrojów. Achema obecna miała nawet w publikacjach oficjalnych nazwę „Achema des Wiederaufbau", ową etykietę, którą przypina się w Niemczech w roku bieżącym do wszelkiej działalności publicznej. Wprawdzie do Achemy trudno dopasować to określenie, gdyż przemysł chemiczny niemiecki nie potrzebuje odbudowy, skoro w czasie wojny i po wojnie nietylko nie upadł, ale przeciwnie doskonale się rozwijał. Że tak jest w istocie, potwierdzała Achema sama. Aczkolwiek od roku 1930 nie dokonano żadnych rewelacyjnych wynalazków w dziedzinie aparatury chemicznej, to jednak dokładne zapoznanie się z wystawą wykazuje, że w całym szeregu wypadków niemiecka technologja i budowa maszyn zarejestrowała dalsze postępy.

Stwierdzały to wszystkie działy wystawy, a więc zarówno dział urządzeń laboratoryjnych, jak dział technicznych aparatów pomiarowych, dział materjałów i aparatury kamionkowej, dział materjałów do budowy aparatury, jak wreszcie dział właściwych maszyn i aparatów chemicznych. Każdy dział wystawy zawierał wiele pouczającego materjału dla każdego chemika, a dla chemika polskiego w szczególności. Kwestja np. technicznych aparatów pomiarowych stanowi u nas, mimo ich niezbędności dla kalkulacji technicznej, teren całkowicie dziewiczy — poza wzorowemi fabrykami, które możnaby wyliczyć na palcach jednej ręki. W tym dziale wystawa dawała doskonały przegląd wszelkich aparatów pomiarowych, a przodujące firmy jak Rotawerke, Ropp & Reuther, wystawiły poraz pierwszy aparaty do mierzenia, oparte na nowych i dowcipnych pomysłach. Dział kamionki kwasoodpornej był obesłany b. obficie. Zdaje się, że wszystkie fabryki niemieckie z Deutsche Steinzeugwerke na czele, wzięły udział w „Achema VII", ale poważniejszych nowości nie było. Wspomnieć można o praktycznej i niedrogiej, samoczynnej pompie przenośnej do opróżniania cystern z kwasami, gdyż i u nas mogłaby ona znaleźć zastosowanie. Propagowana była usilnie aparatura kwarcowa, ale mimo wystawienia na większą skalę np. aparatury do kondensacji kwasu solnego lub kwarcowych palników bunsenowskich, nie można się było oprzeć wrażeniu, że kwarc jest materjałem wymyślnym i efektownym, ale bez większej wartości praktycznej.

Niewątpliwie najbardziej pouczającym działem wystawy był dział materjałów do budowy aparatury chemicznej, w szczególności metali. W dziale tym znajdowały się duże i dobrze zorganizowane stoiska propagandy aluminjum, niklu, autogenicznego spawania i inne. Na wielkiem stoisku Kruppa wystawiono, jako nowość kwasoodporną stal VA Supra, odznaczającą się wobec zwykłej V_2A tem, że po spawaniu zachowuje swoje właściwości kwasoodporne, a miejsce spawania nie musi być „ulepszane". Jeżeli wspomnieć jeszcze, że reklamowany był metal Monela (stop niklu i miedzi), że do pewnych celów coraz częściej stosuje się, jako materjał konstrukcyjny bakelit lub azbest bakelitowany, to trzeba stwierdzić, że inżynier-chemik, projektujący aparaturę w Niemczech, ma wręcz przeciwne trudności, niż jego polski kolega. O ile u nas trzeba brać do konstrukcji to co jest, a pamiętajmy, że np. zwykłej blachy aluminjowej nie można dostać ze składu, o tyle w Niemczech trudność polega raczej na wybraniu z wielu odpowiednich materjałów — najodpowiedniejszego.

Wspomnieć należy również w tem miejscu, że wystawiony był na Achemie poraz pierwszy stop FM rzekomo odporny na działanie kwasu

solnego. Jak się zdaje jednak, zalety jego w znacznej części należy przypisać reklamie.

Wreszcie dział aparatów chemicznych zawierał wiele patentowanych nowości w szczegółach konstrukcyjnych, które niejednokrotnie stanowią prawdziwe „tricki" techniczne, wzbudzające podziw dla samego wykonania, choćby ich wartość praktyczna miała się okazać problematyczną. Do takich nowości należą patentowane metody wykładania aparatów żelaznych „homogenicznie" warstwami innych metali, ulepszone metody emaljowania pod próżnią, aparaty o podwójnem dnie „Samka" kotły miedziane z elektrolitycznie osadzonemi kanałami grzejnemi i wiele innych.

Może najmniej stosunkowo obesłany był dział właściwych maszyn i gotowych aparatów, co tembardziej podkreślało charakter Achemy, jako *wystawy*, nie zaś jako targów. Nie było np. ani jednej firmy wyspecjalizowanej w budowie aparatów rektyfikacyjnych, aczkolwiek Niemcy kilka takich fabryk posiadają.

Poza eksponatami ściśle technicznemi było obszerne stoisko dla propagandy zwalczania nieszczęśliwych wypadków w przemyśle chemicznym, wreszcie: last, but not the least — bardzo rozlegle potraktowany dział obrony przeciwlotniczej.

Reasumując stwierdzić należy, że wystawa była doprawdy pouczająca, szczególniej dla inżynierów-chemików, pracujących bezpośrednio w ruchu fabrycznym i chętnych pogłębić doświadczenie fachowe. Żałować też należy, że liczba gości z Polski nie przekroczyła, jak się zdaje, 30 osób. Brak zainteresowania, czy trudności, związane z wyjazdem zagranicę, rozbiły organizowaną w Warszawie przez Związek Inżynierów-Chemików wycieczkę, jednak wycieczka taka z okręgu Radomskiego w liczbie 12 osób doszła do skutku i uczestnicy jej korzystali na miejscu z wielu udogodnień. Miejmy nadzieję, że przy następnej Achemie warunki będą bardziej sprzyjające frekwencji ze strony chemików polskich.

J. M.

25-CIOLECIE PRACY PRZEMYSŁOWEJ

Dn. 1 czerwca r. b. minęło 25-ciolecie pracy p. Józefa Jaworskiego, na stanowisku dyrektora technicznego Sp. Akc. „Elektryczność".

P. Józef Jaworski urodził się w r. 1870. Po ukończeniu szkoły realnej w Łowiczu i studjach w Brunświku zajmował stanowisko chemika fabr. cukru i rafinerji Łyszkowice od końca 1892 r. do połowy 1897 r., następnie przeszedł do Tow. „Elektryczność", które podjęło myśl stworzenia nowego przemysłu elektrochemicznego, wówczas nowego nietylko w kraju, ale i b. młodego zagranicą. Do końca 1897 r. p. Józef Jaworski pozostawał w zakładach elektrochemicznych w Bitterfeldzie, delegowany przez Tow. „Elektryczność" celem szczegółowego zapoznania się z urządzeniami i sposobami fabrykacji chlorków i wodorotlenku przez elektrolizę soli kuchennej.

W końcu grudnia tegoż roku p. Józef Jaworski powraca do kraju i prowadzi montaż urządzeń fabrykacyjnych w Ząbkowicach, a po uruchomieniu zakładów elektrochemicznych pozostaje na stanowisku kierownika oddziału fabrykacji chlorku bielącego, sody żrącej i karbidu.

Z dniem 1-ym czerwca 1909 r. Tow. „Elektryczność", ze względu na zasługi i energję wykazaną również w dziale administracyjnym, mianowało p. Józefa Jaworskiego dyrektorem technicznym Zakładów w Ząbkowicach, powołując go następnie na Członka Zarządu Towarzystwa.

Na tem nowem stanowisku p. Józef Jaworski pozostaje już 25 lat, przyczem podkreślić należy duże jego zasługi przy dalszym rozwoju zakładów elektrochemicznych w Ząbkowicach, przez wprowadzenie nowych działów fabrykacji, mianowicie — węgli sztucznych, szczotek do maszyn elektrycznych i ostatnio skoncentrowanej wody utlenionej.

Jubilatowi składamy życzenia dalszej owocnej pracy dla pożytku całego polskiego przemysłu chemicznego.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Boruta" w Zgierzu kończy budowę instalacji do produkcji hydrosulfitu i skoncentrowanego rongalitu (rongalit niskoprocentowy jest produkowany już obecnie). Wypuszczenie na rynek towaru będzie miało miejsce już za parę tygodni. Podjęcie tej nowej gałęzi wytwórczości pozwoli zaniechać importu z zagranicy hydrosulfitu i rongalitu, używanych w dużych ilościach — przedewszystkiem przez przemysł włókienniczy. Hydrosulfit nie był dotychczas w Polsce produkowany, podjęcie więc tej wytwórczości jest nietylko dalszym przejawem nieustającego postępu technicznego w przemyśle chemicznym, lecz również jednym z czynników utrzymania aktywności bilansu handlowego Polski.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Zanotowane przez P. I. E. (Informator Eksportowy Nr Nr. 16 i 17) oraz bezpośrednio przez Związek następujące zmiany celne i reglamentacyjne, interesujące przemysł chemiczny.

Argentyna — przymus wizowania faktur konsularnych, poczynając od dnia 1.X.34.

Belgja. Zakaz przywozu tłuszczów jadalnych.

Czechosłowacja. Poselstwo w Pradze zwraca uwagę na okoliczność, że przywóz następujących tłuszczów jadalnych jest skontyngentowany.

poz. tar. cel. 90. Tłuszcze jadalne sztuczne,

poz. tar. cel. 102 — 106. Oleje tłuste z wyjątkiem oleju drzewnego, konopnego, kostnego, lnianego, rycynowego.

Nie podlega jednak reglamentacji przywóz olejów z tych pozycyj, jeśli są przeznaczone do wyrobu tłuszczów jadalnych w fabrykach czeskich w ramach ustanowionych kontyngentów.

Nadto Poselstwo zwraca uwagę, że następujące artykuły interesujące wywóz chemiczny nie podlegają obowiązkowi uzyskiwania przydziału dewiz, są natomiast dalej reglamentowane: kamienie rozdrobnione, tomofan, azotniak.

Następujące artykuły są całkowicie wolne do przywozu: litopony, dwutlenek siarki.

Holandja. Zakaz przywozu na przeciąg 1 roku (do 1.V.1935) wodorotlenku wapniowego, sody żrącej, gazu chlorowego.

Kanada. Referencyjne obniżenie cła na przędzę ze sztucznego jedwabiu pochodzenia brytyjskiego.

Łotwa. Zmiana systemu kontyngentowania importu polegająca na zakazaniu całego importu i ustaleniu listy zwolnień od zakazu.

Syrja. Podwyższenie ceł na wapno palone i mydła.

„Informator Eksportowy" (Nr. 77) podaje następujące szczegóły: Plan reglamentacji przywozu przetworów chemicznych w Holandji. Widoki zbytu oleju terpentynowego w Niemczech.

Zanotowane zostały przez Związek następujące zapytania eksportowe (dotyczące konkretnych produktów chemicznych).

Firma zagraniczna interesuje się eksportem niektórych produktów chemicznych z Polski do Brazylji.

Firma holenderska (inna niż podana w Nr. 11 Wiadomości), interesuje się eksportem produktów chemicznych do Indyj Holenderskich.

Firmy handlowe polskie interesują się wywozem następujących produktów: związki potasowe — hipermangan, siarczan i krzemian; związki sodowe — siarczan nieoczyszczony, hyposulfit, octan, dwuchromian, fosforan, krzemian suchy, siarczan glinu.

Firma polsko-kanadyjska interesuje się zbytem produktów chemicznych polskich w Kanadzie.

Zanotowane zostały w Związku możliwości dalszego zbadania rynku Indyj brytyjskich oraz rynku Syryjskiego.

Informacje w sprawach eksportowych tel. 529-69.

KRONIKA

Dn. 1 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którem — spośród spraw bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny — ustalono następujący sposób taryfikacji szeregu towarów:

produkt pod nazwą „Calcium Legierung", służący do spulchniania betonu, clić wg. poz. 490 p. 1 taryfy celnej;

korzeń fiołkowy w kawałkach clić wg. poz. 89 p. 2;

węże gumowe do benzyny z wkładką metalową clić wg. poz. 1034 i Uwagi do niej.

Dnia 1 czerwca odbyło się pod przewodnictwem p. Inż. M. Holtorpa posiedzenie Komisji Pracy Związku Przemysłu Chemicznego.

Po przedyskutowaniu spraw, dotyczących zarobków robotniczych, ustawy o czasie pracy i zapłaty za urlopy, zebranie wysłuchało interesującego referatu p. Inż. M. Bornsteina o działalności Kas Chorych (Ubezpieczalni Społecznych). Wobec coraz silniej zaznaczających się braków funkcjonowania Kas Chorych, zebranie postanowiło prosić Związek o wszczęcie starań w kierunku ustawowego przeprowadzenia zasady kas zastępczych.

Jednocześnie wysunięto myśl powierzenia Instytutowi Naukowej Organizacji zadania zbadania działalności Kas Chorych w Polsce.

Dn. 5 czerwca r. b. odbyło się pod przewodnictwem p. Inż. Wł. Płużańskiego posiedzenie grupy fabryk barwników i półproduktów organicznych. Na zebraniu tem rozważano sprawy taryfikacji rozmaitych półproduktów organicznych oraz przedyskutowano obszernie i przyjęto odpowiednie wnioski w związku z rokowaniami o zawarcie nowego traktatu handlowego polsko-angielskiego.

W pierwszych dniach października r. b. odbędzie się w Zagrzebiu wystawa chemiczno-farmaceutyczna z okazji III Kongresu Federacji Farmaceutów Słowiańskich i 50-lecia studjum farmaceutycznego na uniwersytecie w Zagrzebiu.

Polscy producenci chemiczno-farmaceutyczni biorą udział w wystawie; byłoby jednak bardzo pożądane, aby inne fabryki chemiczne, dostarczające artykułów chemicznych do przerobu w fabrykach farmaceutycznych, również wystawiły swoje eksponaty. Jest to szczególnie ważne dla tych przedsiębiorstw, które doceniając znaczenie rynku bałkańskiego starają się wejść na ten rynek. Zachęcamy przeto najgoręcej do uczestniczenia w wystawie w Zagrzebiu. Bliższych informacyj w tej sprawie udziela przewodniczący grupy fabryk farmaceutycznych Związku Przemysłu Chemicznego, p. Dr. S. Otolski.

Na wystawie „Len Polski" wystawiają następujące fabryki, wchodzące w skład Związku Przemysłu Chemicznego:

Sp. Akc. „Boruta" w Zgierzu, prezentując dużą kolekcję barwników na len i wełnę, oraz szereg półproduktów służących do fabrykacji barwników; na szczególną uwagę zasługuje wystawiony przez fabrykę „Boruta" betanaftol, produkowany obecnie w ilościach, zgórą przewyższających zapotrzebowanie wewnętrzne.

Sp. Akc. „Winnica" wystawia kolekcję barwników na wełnę i len, zwracając szczególną uwagę na duże opakowania.

ECHA

* Następujący pracownicy Fabryki Związków Azotowych w Mościcach zostali odznaczeni Złotym Krzyżem Zasługi:

Inż. Mieczysław Günther, Inż. Karol Hülle, Inż. Stanisław Kubiński, Andrzej Miziewicz, Inż. Stanisław Nowotny, Dr. Inż. Stefan Pawlikowski, Inż. Włodzimierz Schaetzel de Merkhausen, Inż. Romuald Wowkonowicz, Inż. Stanisław Chrzanowski.

Ponadto, Srebrne i Bronzowe Krzyże Zasługi otrzymali majstrowie fabryki w Mościcach.

Wszystkim odznaczonym składamy szczere powinszowania.

* Z dniem 1 czerwca b. r. opuścił dotychczasowe stanowisko dyrektora fabryki materjałów wybuchowych „Lignoza S. A." w Krywałdzie p. inż. bar. Freytag-Loringhoven. Stanowisko to objął p. inż. Janusz Barcikowski, dyrektor fabryk materjałów wybuchowych i środków zapalczych „Lignoza S. A." w Bieruniu Starym, zatrzymując nadal kierownictwo tej fabryki.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	420 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	160 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,53 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,52 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	90—100 „
Chlor ciekły	115 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
*Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chlorobenzol	165 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1,800 „
Eter siarkowy	450 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	250 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny	250 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	95 „
Kwas mrówkowy 80%	235 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	80 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14% N	50 „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	200 „
Oleina	175 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	175 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra amonowa	100 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	55 „
* Saletra sodowa rafinowana	75 „
*Salmjak raf.	120 „
Siarczan amonu	28,45 „
* Siarczan miedzi	65—75 „
* Siarczek sodu 60/62%	64 „
Soda amonjakalna	25 „
* „ kaustyczna	54 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	155 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: **Inż.** TADEUSZ ZAMOYSKI **Druk** L. **Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska** 11